

Genre- of portretstuk? Vrij algemeen wordt aangenomen, dat voor de huiselijke genre-interieurs van den Zwolsch-Deventerschen meester enkele van diens naaste familieleden geposeerd hebben. De hier afgebee'de blonde herkent men aan verschillende kenmerkende gelaatsdetails gemakkelijk op andere dergelijke stukken, zooals in de zingende en maatslaande dame op „Het Concert" in het Louvre, de Luitspeelster te Antwerpen en die te Cassel, de Dame, die zich de handen met water laat overgieten, in het museum te Dresden, en het Brieflezende Meisje in Buckingham Palace. Staan wij hier telkens voor de beeltenis van Ter Borch's ongehuwd gebleven, zestien jaar jongere halfzuster „Geesken" (Gesina), wier rijm-, teeken- en schoonschrift-talent, waarmee zij de grenzen van een vlijtig geoefend dilettantisme meestal niet vermag te overschrijden, men kan leeren kennen uit het kostbare, in 's Rijks Prentenkabinet berustende Ter Borch-familiealbum in twee deelen, waarvan het eene geheel van haar hand is? Men mag betwijfelen, of voor deze onderstelling deugdelijke gronden aanwezig zijn.

Maar niet is aan eenigen twijfel onderhevig, dat deze kleine schilderij, behalve een arbeid van groote technische volkomenheid en geestelijke beschaving, uitmuntend door perfectie van stofuitdrukking en door koloristisch raffinement — in welk opzicht Ter Borch volgens Bode slechts met Veronese te vergelijken is — een eigen visie op een individueele levensverschijning inhoudt. Naast de prachtige kleurenharmonie treft in dit product van blijde inspiratie de suggestieve uitbeelding van de situatie, het geval: de rustige, ongestoorde bezigheid, de geconcentreerde aandacht van de in haar epistel met heel haar wezen verdiepte schrijfster.

Er wordt tegenwoordig veel geschreven en gepraat over „vergeestelijking" in de kunst. Heel veel, wat hiervoor moet doorgaan, mocht veeleer aderlating heeten. Maar is er eerlijker, argeloozer, effectiever vergeestelijking denkbaar dan deze verteederde aanschouwing, deze ideale — niet geïdealiseerde, maar ideale — realiteit, deze geïmmaterialiseerde stoffelijkheid, deze verheerlijking van 's levens bloei en glans?

H. F. W. JELTES.

NIEUW GLASWERK VAN LEBEAU IN DEN KUNSTHANDEL „DE BRON", 's GRAVENHAGE.

Nieuw glaswerk van Chris Lebeau, in een aanzienlijke hoeveelheid, dat de vrucht is van zijn jongstleden werkzaamheid in Bohemen, over enkele maanden in het vorige jaar. „Handgevormd" wordt dit glaswerk genoemd — maar, was dat wel zoo noodig? Voor den oningewijde zegt dat ongeveer evenveel (of even weinig) als: „hand- en blokwerk" bij sigarenfabrikaat. Overigens, in 't algemeen, weet een ieder toch wel, dat er een onderscheid valt te maken tusschen producten langs ma-

chinalen weg verkregen — als nummers uit een veelvuldigheid, die eerst tot een eindcijfer komt als het fabricage-apparaat is afgesleten — en het product uit de hand gevormd, dat — zooals het voor een ieder ook al weer begrijpelijk zal wezen — altijd te onderkennen moet zijn uit een veelheid van gelijksoortigheden, zoodat ieder exemplaar een unicum kan heeten.

Bij Lebeau's werk is deze benaming zeker wel te bezigen. Want het is juist zijn kenmerkende eigenschap, iets wat hij onderneemt telkens weer anders of opnieuw te beproeven, tot technische vervolmaking, zonder voorop gestelden artistieke toeleg, maar waardoor het product toch in verhoogde mate zal worden tot een aangenaamheid voor het oog. In alle takken van kunstnijverheid waarin hij werkzaam was en technisch experimenteerde, toont hij zich allereerst de gepassioneerde voor den reëlen arbeid — voor de daadwerkelijke verrichting. Hij is het type van den handwerkman-kunstenaar en juist om deze hoedanigheid is, wat hij doet, zoo aantrekkelijk, maar tevens in wezen ook betrouwbaar.

Het voorzetsel „kunst” aan pottenbakker, glasblazer etc. klinkt altijd wat bedenkelijk, ietwat pretentius . . . als: kunstfotograaf. Alle ervaren arbeid onderstelt een mate van kunnen en daar kunnen (of wel een vruchtbare manier van werken) niet kan zijn zonder kénnen, is ze niet alleen eerbiedwaardig en onontbeerlijk in het leven, maar ook een kardinale beschavingsfactor. Handenwerk, met l u s t g e d a a n, is altijd voor een deel ook geestelijke (en bijgevolg vooruitstrevende) activiteit. Het onderscheid, dat er wel gemaakt wordt voor een indeeling van sociale categorieën tusschen hand- en hoofdarbeiders, is dan ook wel wat absurd. Alsof het handbedrijf 't zou kunnen stellen zonder deelneming van het intellect, het verstandelijk beleid en zelfs van den smaak, of den schoonheidszin. 't Kan wel eens omgekeerd zijn! Het uitoefenen van het nederigste ambacht bijv. stratenmaken of schoenlappen, is altijd nog veel belangwekkender om gade te slaan dan het verrichten van menigen zoogen. hoofdarbeid, als van een kantoorschrijver of een winkelbediende.

Bij deze nieuwe collectie is het verrassend te zien wat de (kunst)nijvere Lebeau met hoofd en hand, na al het vorige uit het glas weer g e w r o c h t heeft. Het zijn nu meest kloeke stukken en van een opmerkelijke massiviteit — bijna zoo zwaar als metaal. Ik zie niet in, dat dit tegenstrijdig is te achten aan het wezen der glasmaterie, te minder waar over 't algemeen deze stukken een monumentaal voorkomen hebben.

En zeker is een dergelijk exces gezonder, en dienstiger als gebruiksvoorwerp, dan de technische krachtproeven en esthetische vormraffinementen van glasblazerskunst, die hij vroeger wel eens te aanschouwen gaf.

Het glas is een doorzichtige stof, gestolten vloeibaarheid — als bevroren water- en, evenals het ijs, kan het kristalhelder, maar ook troebel of mat zijn, gecraqueleerd, dooraderd of doervlokt. Het wordt tot zijn verschillende

staten van vorm en aspect overeenkomstig het proces, dat de mineralen ondergaan in het laboratorium binnen de aarde — alleen in wat sneller tempo en kunstmatig.

Een kunstnijverheidsvoorwerp werd vroeger wel genoemd: „a thing of beauty”, maar een product uit glas of kristal, heeft daarenboven altijd nog iets wonderlijks, zelfs fascineerends.

En het vak zelf moet wel in hooge mate voor den beoefenaar animeerend en bezielend zijn. Nog tooverachtiger dan bij den pottenbakker, die de vettige aardstof onder zijn handen ziet uitdijen en vorm aannemen, volgens mechanische wetten naar zijn wil geregeld, moet dat groeiproces den glasblazer voorkomen en zijn verbeelding aanvuren bij de behandeling van de begoochelende materie, die het glas onder de verschillende staten tot aan de eindelijke afkoeling al is. Welk een mogelijkheden van vorm en kleur, alsmede tot spelingen uit de samenwerking van chemische en physische krachten — onder besturing van het vernuft en de daadvaardige hand — er in deze techniek verborgen zijn, daarnaar kan het glaswerk van Lebeau reeds den leek doen gissen. Hij kan daarbij ook gaan opmerken, dat deze technische scruteur in alle richtingen, met al zijn experimenten, slechts in zoover speculeert op de grillige bewegingen en de onvoorziene toevalligheden bij de voltrekking van dit natuurproces, dat hij ze weet te benutten om er de richtlijnen uit te vinden voor een doelbewuste reconstructie, naar eigen intuïtie. En eindelijk zal hij leeren inzien, dat een ambachtelijk bedrijf met geestdrift en volle toewijding beoefend, in en door de praktijk zichzelf de noodige scholing aanbrengt (gelijk hier in de kennis van sommige natuurkrachten) en dat de verwezenlijking van dat kunnen en kennen met een esthetische prestatie ten innigste samenhangt. Zoo wordt alle bezielde uitoefening van een ambacht tot een scheppende daad, of kunstuiting.

W. St.

DE „NEUE SACHLICHKEIT” OP DE TENTOONSTELLING DER ONAFHANKELIJKEN IN HET STEDELIJK MUSEUM TE AMSTERDAM.

Er is in de kunst, als in het leven, een golfslag, een gaan en keeren der verschijnselen, der opvattingen, der stijlen. . . . Zoo is de eb, die van het „ding” — van de onmiddellijk voorhanden werkelijkheid — wég-deinde naar het „abstracte” innerlijk van den kunstenaar, dat direct, in kleur en vorm en rythme, wilde spreken — en die voerde van uit het oude realisme, over het impressionisme, Cézanne, de cubisten, tot de expressionisten en Kandinsky met zijn „onderwerplooze” kunst — weer aan het keeren en de vloed van het „post-expressionisme” oftewel „nieuwe zakelijkheid”, nog anders: het „nieuwe, ideale realisme” kwam op. . . Een vloed, die,